

Comentarij Ambrosij chariolani Be-
neralis Augustini. in scdam regulam Au-
gustini.

Acer ingenio

vita preclar⁹ sanctimonia ple-
nus. In christi amore. succē-
sus postq̄ elgurie agr⁹ in
montes Pisanos perisset. ibidēq̄ mult⁹
fratrib⁹ heremiticam vitā degentibus in
vnu collectis primā dedisset regulā. Ro-
mam venit. et euz transfretare voluisset in
Aphricam apud hostia tiberina ei⁹ pia
genitrix defuncta est. post cui⁹ obitū non
illico. vt quibusdam placuit. pprio repe-
tijt lares. Sed ad centū cellas. que ciui-
tas ē ab vrbē miliario pene. fl. distans se-
contulit. vbi sub sanctissime trinitatis vo-
cabulo. qd̄ adhuc extat monasteriū extru-
xit. Vbi preclarissimū de trinitate. volu-
men edere cepit. Et hāc scdam. si quibus-
dam assentire lz. cōposuit regulam fratri-
bus in ibidem cōgregatis tradens obser-
uandam. q̄q̄ pleriq̄ dicāt his nō nisi eā.
quam apud Pisanos montes ediderat
tusserit retinendā. Sed postq̄ ad agros
pprios remeasset et ex patrimonio vendi-
to. primū in Aphrica sancto etiā Sene-
valerio coadiuuante erexit monasteriū
copiose in eo fratrum multitudini fm suuz
sanctū propositum cōgregare nondū ele-
nicus hanc scdam edidit. et de eiusdē san-
cti Senis valerij consensu et auctoritate
obseruandā largitus est. quā ipsi fratres
sui heremitam. e quoz numero absq̄ du-
bio put in libro nro septē veritatum aper-
te lateq̄ demonstrauim⁹ ipse Augustin⁹
extitit. ad illud vsq̄ temp⁹ retinuerūt. In
quo iā factus ep̄s monasterium institu-
it clericoz. et tertiam regulā ex his duab⁹
conflatā. et canonicis et heremit⁹ eōdem de-
dit. Harum autem opintonū. vtra verior
sit. clare ad hūc vsq̄ diem compertum nō
habeo. Id tñ certe scim⁹ q̄ anq̄ i Aphri-
cam rediret siue sui statuta prime regule.
quā in monte Pisano edidit. siue fm pre-
cepta huius scde. siue fm vtriusq̄ decre-
ta in cōi fm aplicaz vitam cū suis fratri-
bus heremitanis in italia vixit. quod sat
vt alias cōtestationes omittā. viri doctis-
simi et Augustini discipuli possidonij in

illius legenda aperte verba insinuāt cum
dicit. factusq̄ presbyter monasteriū in tra
ecclesiam mox instituit. et cū dei seruis vi-
uere cepit fm modum et regulam sub san-
ctis apostolis constitutā. maxime vt ne-
mo quicq̄ propriū in illa societate habe-
ret. Sed eis essent oia cōia. et distribuere
vnicuiq̄ put opus erat. quod iā ipse pri-
or fecerat. dum a transmarinis partibus
ad suas pprias remeasset. Transmarinas
partes italiā vtriq̄ appellat. In qua ante
q̄ transmearet in Aphricam. fm regulā
aplicam cum seruis dei vixit. qui cano-
nici esse nō potuerunt. qm̄ illos non nisi
postq̄ fact⁹ fuit episcop⁹ in ecclesia ypo-
nensi instituit. Itaq̄ sane fit. vt aut illi so-
li essent heremite. quib⁹ iam primā regu-
lam dederat. aut illi quibus hanc scdam
quā interpretandam nūc pie manib⁹ ha-
bemus inscripsit. aut etiam vtriq̄ simul.
et siue in Italia. siue in Aphrica hāc edi-
derit. hec duo ceu in vetustissimis emen-
datissimiq̄ reperim⁹ codicibus ambigui-
tatem nō habent. Et q̄ in Italia cū here-
mitis aplicam vitā durit. Et q̄ primā et
hanc scdam regulam ante ei⁹ presularuz
imo nondum cleric⁹ Augustin⁹ ecclesie
doctor et yponensis antistes composuit
easq̄ suis fratrib⁹ heremitanis inscripsit
atq̄ tradidit obseruandas. Continet au-
tē hec scda precepta quatuordecim. quoz
primū est de caritate siue de dilectiōe
dei et proximi.

Secūm est de modo et tpe orandi.

Tertū est de audiendis lectionibus.

Quartū est de manū operibus.

Quintū est de abdicatione pprietatis.

Sextū est de euitāda murmuratione.

Septimū est de obediētia patribus et
p̄cipue preposito exhibenda.

Octauum est de lectione audienda in
mensa.

Nonū est de sollicitudine prepositi.

Decimū est quo tempore concedatur
vini vsus.

Undecimū est de frīb⁹ foras mittēdis

Duodecimū ē q̄ nemo extra monaste-
riū manducet absq̄ precepto.

Tredecimū est de vendēdis operibus
monasterij. atq̄ emendis reb⁹ opoz
tunis eiusdē.

Quartodecimū est de euitando ocio.

so verbo.

Primum ergo preceptum est de caritate.

Lectus Augustinus

Mce omnia fratres carissimi diligat deus. deinde proximum.

Comentum Ambrosius

Enim imago suum representat imaginatum. sic verbum exterius verbi interioris est nuncius. Ob eam rem a philosophorum principe Aristotele preclare dictum est. Voces sunt nostre earum que sunt in anima passionum. Et Seneca in proverbijs dicit. imago enim sermo est. qualis vir. talis oratio. quod aperte eorum monachorum insinuavit oratio. in qua ex alterius ore scintille ignis ardentis. ex alterius vero euolabant. musce. Hinc antiquus sermo dicit. Qui felle eorum habet infectus. spueret dulcia non potest. Quare sane fit ut qualem quisque habet in se. talia enunciet verba. ut si bonum bona. Si e contra malum mala. si feruentem feruentia. si frigidum frigida. Si tepidum quoque tepida proferat necesse est. Sed cum dicitur parens noster Aurelius Augustinus fornicari exiterit caritatis ipso testante. qui in libro confessionum ait. Vulneravit cor meum caritas tua domine merito viuendi precepta suis heremiticis tribuens a caritatis exorsus est mandato dicens. Ante omnia fratres carissimi diligat deus. deinde proximum. Et iure quidem. Quoniam sicut caritas omnium est regina virtutum omnium abolitio peccatorum. omnium preceptorum finis. omnium denique bonorum perfectio: ita inter seruanda precepta ipsa est primo anteponenda. Namque ad eam caritatem habemus quod satis est ad salutem. Ipsa vero sublata nihil profunt cetera. Etenim prudentia. Iusticia. Fortitudo. Temperantia. Fides. Spes. et si que sub his alie sunt sine caritate tanquam cadavera sunt absque anima. que figuram dumtaxat habent humanam. homines autem sunt minime. Caritatis autem duo sunt brachia. alterum quod deum. alterum vero quod proximum dilectione complectimur. Nec vnus dilectio absque

alterius amore vera et perfecta potest esse caritas. Et ideo qui caritatem habere cupiscit. vtrumque scilicet deum et proximum diligat necesse est. quibus ordine quodam. quoniam bonum quanto maius est atque prestantius. tanto proculdubio est amabilius. Sed cum immortalis et prepotens deus supereminet sit bonus. Jure parens noster suos heremiticos alloquens ait. fratres mei carissimi. Ante omnia a nobis diligat deus. deinde proximum. Et rationem adiecit. quod ista precepta sunt principaliter nobis data a mundi. scilicet saluatore seruanda que in euangelio non tam doctore legis. quam temptatori callidissimo. et nequissimorum phariseorum legato interroganti. quod est mandatum magnum in lege ait. Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo. in tota anima tua. et in tota mente tua. hoc est maximum et primum mandatum. Secundum autem est simile huic. Diliges proximum tuum sicut teipsum. In his duobus mandatis vniuersa lex predet. et propheta. Sequitur

Secundum mandatum de modo et tempore orandi.

Lectus Augustinus

Valiter autem oporteat nos orare vel psallere describimus. in matutinis dicitur psalmi octuaginta octo cum debitis antiphonis versibus et responsorijs. Ad primam et tertiam dicantur sui psalmi: antiphone due. lectiones due. Simili modo ad sextam et nonam dicantur sui psalmi cum debitis responsorijs et antiphonis. Hoc idem in vespere et completorio seruetur. Ad lucernarium autem psalmus vnus. Responsorium vnum. Antiphone tres. Lectiones tres.

Comentum Ambrosius

Oratio parentis nostri in ceteris regulis studium fuit suam aliorumque suorum fratrum mentes a terrenis segregare. et ad celestia erigere. Id autem potissimum per caritatem et contemplationem fit. ob eam rem postquam de caritate posuit mandatum. Hunc de oratione annectit preceptum. per quam ad dei contemplationem eleuamur dicitur. Quam

liter autē oporteat nos orare vel psallere
describimus. vbi primo diligenter anno-
tandus est. **Q**uoniam dicitur quod oporteat nos
orare. quod dei famulus saluatoris imitans
vestigia. qui prius faciebat et postea doce-
bat et legi se subiectum esse asserens non ve-
nisse se soluere legem. sed adimplere confite-
batur. non alijs orandi imponere onus. et se
eximebat. sed se de oratione legi date obno-
xium esse fatebatur. cum ait. qualiter oportet
nos orare. et male legunt illi qui autem
Uos quod et in primo mandato etiam insi-
nuauit cum dixit. ante omnia fratres carissimi
diligat deus. deinde primus. scilicet a nobis.
quod ista precepta principaliter sunt nobis da-
ta. ita quod tanquam unus ex suis fratribus ad se
asstruit esse obligatum. **S**ecundo notandum est
quod inter orare et psallere hoc interest. **Q**uoniam
quicumque psallit orat. non autem e contra. quod
hore canonice sine psalmis ab ecclesia non
dicantur. **E**t quoniam serui dei. et ad psalmos et
alias orationes dicendas obligantur. **T**er-
tium utrumque et qualiter orare et qualiter psallere
oporteat recte docuit. **F**orma autem quae
dedit orandi haec est. quod in matutinis dican-
tur psalmi. lxxxviii. cum debitis antipho-
nis versibus et responsorijs. **A**d primam et ter-
tiam et. put in textu continetur. alij vero qui
alios numeros habent. non ad multitudi-
nem. sed ad quotationem seu ordinem illos re-
ferunt. ut tertium. sexagesimum. secundum. quintum
octogesimum. octauum. et sic deinceps ve-
lunt interpretari. **P**ro cuius euidencia ad-
uertendum est primo. quod si iste numerus psal-
morum. lectionum versuum et responsorium. in
oibus exemplarijs non eodem modo reperit
non est mirum. tunc quoniam facile in numeris con-
tingit error. tunc quoniam cum alijs datur sit post
modum orandi modus non adhibita est di-
ligentia in conseruanda descriptione illa.
Nam in primitiua ecclesia quilibet. put erat
a deo inspiratus diuersos psalmos cum di-
uisis antiphonis et lectionibus in suas ora-
tiones eligebat. put etiam hoc tempore in par-
tibus ultra montanis erat consuetudo. vbi
alia et alia dioecesis aliud et aliud tenet of-
ficium. **S**ecundo est diligenter ad-
uertendum. quod quantumque tenella esset eccle-
sia et diuersimode a diuersis diceretur of-
ficium. semper tamen septenarium canonicarum
horarum seruauerunt quod et triplici fecerunt
de causa. **T**um quod sanctus **D**avid les-

pties in die laudem dicebat deo. **T**um quod
oratio quam saluator noster dicendum nos
docuit septem continet petitiones. **T**um
denique quoniam redemptor noster **I**esus
omnia salutis nostre mysteria in illis ho-
ris consummauit. **N**am nocte in numeris
apparentibus signis nascitur. orat. traditur
et ut latro cum gladijs et fustibus capitur
ne ducitur. omnem exhibet patientiam. gla-
dium **P**etro perhibendo. osculum iude
proditori dando. eum et alios hostes su-
os caritative monendo. auriculam absces-
sam sanando. **V**oluntarie se pati osten-
dendo. ea que instabant predicendo ad lo-
cum proditori congruum se transferen-
do. **H**ostibus obuiam procedendo. eos
solo verbo soletenus prosternendo. seipsum
eis indicando. **Q**uid plura. **N**octe ipse qui
erat via. veritas. et vita. terre ceterisque patra-
tor. obprobrijs falsoz testimonium saturatur.
alapis a seruis ceditur. **U**t falsus propheta
puerili ludo illudatur et conspuatur. a di-
scipulis deseritur. a **P**etro negatur. et pro-
tinus oculo misericordie eum intuetur.
Tandem nocte corpus eius in sepulchro
quiescit. **A**nima in inferno alligato sathana
cum deitate parat educendam predam.
Mane quod est hora prima in concluius
ducitur iudeoz. **F**alsa contra eum que-
runtur testimonia extorta ab eo veritatis
professio iudicatur blasphemiam. falsis oppo-
nuntur accusationibus. **P**ilato traditur. **E**t
ut quibusdam placet ab inferis resurgit.
Hora tertia accusatur. **H**erodi mittitur. ab
ipso et sua cohorte spernitur. a quo etiam
illusus in veste alba ad examen **P**ilati re-
mittitur. clamoribus iudeorum crucifigi-
tur. in pretorio **P**ilati flagellatur. **S**piritus
sanctum mittit. **H**ora sexta iudicatur. con-
denatur. conspuatur. illudatur. spinis coro-
natur. arundine ceditur. crucem sibi bau-
lans egreditur. felle et aceto potatur. cum
sceleratis computatur. blasphematur. imide-
tur. tenebris corporalibus occisus veri so-
lis ostenditur. **H**ora nona matrem conso-
latur. **C**lamans et inuocans patrem mor-
ritur. velum templi scinditur. terra moue-
tur. petre diuiduntur. **M**onumenta ape-
runtur. **C**enturio confitetur. alij sua pe-
ctora tundentes reuertuntur. **H**ora vesp-
tina laucea latere perforato. et vulnere san-
guis et aqua egreditur. **S**ero quod est hor-

ra pletorij cenā cum aplis cenāz lega
lein. sacramentalē instituit. aploz pedes
lauat & extergit lintheo. aplis predicat. p
eis p̄em orat. ad locū proditiōis ppe
rat. tristitiā suam manifestat discipul tri
nā orationē emittit. fact⁹ in angonia gut
tas sudoris sanguinet defluentis in ter
ram fundit. de cruce deponit. aromatib⁹
p̄dit inuolutus sindone. sepulchz lapide
grandi claudit. signat. custodit atq; val
lat. Cū igit̄ tot tantaq; salutis mysteria
de⁹ & dñs noster Iesus xps in his septez
horis fuerit opat⁹ merito canonicatē & p
offm solemnitate exriterunt. q; aut septez
fuerint dies p̄mi a deo creati. in quib⁹ om
nia fecit. & in ultimo quieuit. qd̄ septem
sunt macrocosmi & microcosmi. id est ma
ioris & minoris mundi etates. Septem
sunt planete. Septē candelabra. Septez
prime virtutes. Septez pietatis officia. et
alia hmōi p appropriationem dicta sunt

Sed vt dei famulus nullū tps sine dei
laude p̄transiret preter has cōes & cano
nicas horas duas alias ad fundēdas p̄
ces altissimo instituit. quaz alteraz lucer
narium. alteram aū somnium appellauit
Lucernariū erat prima hora noctis in se
ro. qñ p̄muniter luminaria in domib⁹ ac
cendunt. ita q; sicut nunc p̄suetudo extat
vt pulset trib⁹ vicib⁹ cāpana & aue Da
ria a fidelib⁹ persoluat. ita ea hora vole
bat sanct⁹ vir vt fratres in vnum in ora
torio puenirent: & diceret psalmus vnus
Responsorium vnū. Antiphone tres. cū
lectionib⁹ tribus. Hora aū somnium erat
qñ iam facta cena imminebat tps eundi
dormitum: tunc etiā iusserat vt ab omib⁹
in vnum p̄gregatis certi psalmi cum qui
busdam orationib⁹ soluerent. Hanco
ram p̄terlapsam resuscitauim⁹ & nos i ea
dem beati Augustini religione mandauit
mus em̄ vbiq; in ordine anteq; eaf̄ dor
mitum. Et in vnū fratres pueniant. & p
vuisz defunctis in primis faciant suffra
gia cū psalmis & orationib⁹ instituit. De
inde faciant p̄fessionem. Tertio q̄ p̄est
absoluat p̄sentes. Quarto aqua b̄ndic
ta fiat aspersio. Postremo b̄ndictionem
recipiant a presidente & sic in nomine do
mini vnusquisq; intret suam cellā vel ad
orandum vel ad dormitendum cum debi
to silentio. Sequitur.

Tertiū mandatū de audiendis lectiōib⁹.

Lectus

Augustin⁹

Et tempore oportuno post lucer
narium omnibus sedentibus le
gantur lectiones.

Cōmentum

Ambrosius

Iter orationem & lectionem hoc
interest. quoniam vt Augustin⁹
in cōmentarijs psalmoz ait. Ora
tio tua locutio est ad deum. lectio locutō
est dei ad te. Quando legis deus tibi lo
quitur. quādo oras. tu deo loqueris. per
orationem tuas facis deo petitōnes. per
lectiōes deus te docet. quid & quomodo
petere debeas. per orationem affectum
tuum reseras q̄q; ille noti or sit ei q̄ tibi
per lectionem voluntates tibi manifestat
per lectionem ipse iubet quid facere debe
as. per orationem eius tu iussa complēs.
Et quoniam nemo adimplere potest que
ignorat. Idcirco dei seruo non soluz op⁹
est orare. sed etiam lectioni vacare. Et q̄
niam finis p̄stātor est his que sunt ad
finem & orationis gratia mandaf̄ lectio.
Proinde merito primū iussit orare. & po
stea lectiones audire. Debent autem le
ctiones tempore oportuno audiri. opor
tunitas autem temporis in presentiarum
bisariam accipitur. vt scilz quando temp⁹
illud iustis. maioribus & necessarijs ne
gocijs non impeditur. P̄inora eni sem
per maiorib⁹ cedunt. Rursus oportunū
tempus ad lectiones audiendas dicim⁹
non solum quando fratres soluti sunt cu
ris. sed etiā quando sobriores sunt. Sed
post horam lucernariam. que est ante ce
nam cum isz facta sit digestio sobrietatis
tempus est. ideo eo tempore congrue le
ctiones audire fratres iubentur. Sed
quo pacto inuit. cum addit. omnibus se
dentibus legantur lectiones. per sessionē
duo indicantur ad lectiones capescēdas
oportuna. vtpote quies & attentio. Nam
sedēs qui escit & qui quiete fruitur. si vult
est attentioni idoneus. ideo recte inquit
Aristoteles. Seden do & quiescendo ani
ma fit prudens. aduertendū tamen qd̄
non tm̄ corporis q̄ mentis opus ē quies

Ideo per hoc. qd' ait sedendo. intellexit quietem corporis. Cum ho' addit. et qui escendo. intellexit quietem metis ad qua' velut ad preuiam dispositionem ipsa seq' tur attentio. ita q' qui vult bene capax esse lectionis. motum corporis. fluctuatio neq' mentis abijciat. et attentionem habeat necesse est. Sed cum non omni tempore idem dicatur officium. quale et quantum singulis mensibus dicendum sit. exponit cum dicit.

Textus

Augustinus

Octurne autem orationes mense nouembri. Decembri. ianuario. et februario. antiphone duodecim. psalmi sex. lectiones tres. marcio. apulii. septembri. octobri. antiphone decem. psalmi quinque. lectiones tres. maio. iunio. iulio et augusto antiphone octo. psalmi quatuor. lectiones due.

Comentum

Ambrosius

k

Am omnia. ut inquit Salomon tempus habeant. omnia sunt temporu' accomodanda. Hinc fit ut ecclesia libz' Beneficos vno tempore. quando scilicet creatus est mundus alio tempore. scilicet quando Dominus resurrexit actus apostolorum et apocalipsim Johannis. alio epistolas Pauli. alio parabolas Salomonis. alio alias partes biblie iuxta temporum dispositionem legi precepit. Sic Augustinus iuxta mensum proprietates et prolificatem nocturnu' officiu' statuit esse dicendum prout in textu clare patet. Sed quo pacto dicit aliquis cum Augustinus nondum clericus esset has primas duas regulas edidit et officiu' sic collegialiter dicendum statuit dicenduz' q' nullus possit noua religionem fundare. nec nouas dare regulas. aut nouu' officium sine sedis apostolice auctoritate instituire. noua est lex. nouu'q' ius. sed antea quicunq' animarum habebat cura poterat illis ritum viuendi dare. Et ho' sanctus Augustinus cura habebat animarum. receperat enim potestatem a sancto Ambrosio fratres congregandi. Et sanctus Simplicianus sicut ipse. in sermone

qui incipit. Et nobis per litteras declarauit sanctus pater Hieronymus testatur duodecim fratres sibi donauit. et alios postmodum denuo recepit. Unde in eo sermone inquit. perrexi ad viru' illu' Simplicianum deprecans cum fletu et gemitu. ut mihi quosdam de suis fratribus seruis dei donaret. et donauit eos mihi paterne. et quare eos paterne mihi donauit q' sciebat me velle monasteriu' in Apha'ca edificare. et assumptis mecum Anastasio. Fabiano. Seuero. Nicolo. Dorotheo. Ysaac. Nicostrato. Paulo. Cyrillo. Stephano. Jacobo. et Vitale paup'culo. qui pecunie sacculuz' apud Mediolanum inuenit et non rapuit. De quo iam sermonem fecimus. q' inuenit et no' rapuit. nec post aurum abire voluit. Istis igitur mecum assumptis imitari cupiebam cum carissimis meis amicis. Enodio. Alipio et Pontiano. qui diu mecum fuerunt. et cum ceteris duodecim. quos nuper assumpseram illos. quorum famam etiam sanctus presbyter Hieronymus mihi descriperat.

Habens igitur Augustinus hos fratres sub se potuit illis regulam dare. et diuinum officium dicendum conscribere. et q'q' ita sit. non tamen horum fratru' heremitaru' pater dici proprie potuisset. nisi postmodum in eorum patrem ab ecclesia fuisset confirmatus. sicut de facto extitit ceu in nostro defensorio diffuse probauimus. Sicut nec Franciscus minorum. Nec Dominicus predicatoru'. Nec Benedictus monachorum. q'q' illos cogressisset et regulam dedisset. pater dici potuisset. nisi per ecclesiam quisq' sue religionis pater confirmatus extitisset. In quicunq' promouetur ab alio debet promoueri et nemo seipsum. Unde Petrus. Andreas. Johannem. et deniq' Paulum. Christus ad apostolatam vocauit. Sequit'

Quartu' preceptum de operibus manu'.
l

Textus

Augustinus

Perentur a mane vsq' ad sextam et a sexta vsq' ad nonam vacet lectio. et ad nona reddat codices. et postq' presecerit siue i' orto. siue vbiq' fuerit faciat op' vsq' ad hora' lucernaru'.

Comentum

Ambrosius

m

Quoniam tempus nobis datum est. ut illud totum vel in dei laudem vel in negocijs pro vita conservanda expendamus. Ideo vir sanctus omnem temporis partem in debita distribuit exercitia. Nam a mane usque ad horas sextam inquit manibus operentur. tum pro conservanda sanitate. quoniam in quiete nimis omnia membra sunt languida. tum pro necessitatibus monasterij et fratrum subventionem. tum pro recreanda mente. Nam quod diu anima in ergasculo corporis manet illius passionum est particeps. et ideo vacare contemplationi semper non potest quinimo si in vita contemplaretur. multum exercitijs obruitur. quod ut effugere possit salutarium remedium est exercitium. propterea Hieronymus monet. semper aliquid boni operis facito. ut te dyabolus inueniat occupatum. non enim facile capitur a temptatore. qui bono vacat exercitio. Et addit a sexta usque ad nonam vacent lectioni. Et ad nonam reddant codices. Que autem lectiones. quarumque doctrinarum erant ille. Arbitramur noui et veteris testamenti et carum non modo disciplinarum. que ad deuotionem excitabant animam. sed que opus erat ad diuinum verbum predicandum et ad tuendam et defendendam contra hereticos christi fidem. quorum ipse malleus et hostis acerrimus factus erat. et tales quales ipse erat suos cupiebat fratres euasuros. Redditis autem codicibus eorum custodi ad refectionem accedebant et quidem famelici quoniam ocium fastidium parit. exercitium famem. fames autem mirum modo dulcia reddit que fastidium facit insipida. qua quidem refectione cum gratiarum actione expleta iterum usque ad horam lucernarum exercitium siue in orto. siue vbi cumque opus erat faciebant. et eo pacto totam diem in bonis expendebant operibus. scientes quod de omni tempore amisso. erant reddituri rationem. Perinde beatus Hieronymus ad Demetriadem inquit. nihil in seculo proposito ocio deterius est. quod non solum non acquirit noua. sed etiam parua presumit seculo vite ratione pcessu gaudet et crescit cessatione corporis. Sequitur Quintum preceptum de abdicatone proprietatis.

Textus

Augustinus

Emo sibi aliquid vendicet proprium siue in vestimento. siue in quacumque re. Aplica enim vita optam vivere

Comentum

Ambrosius

n

Idem dei seruus quod graue peccatum est in religioso proprietatis. mandauit ut in nulla re aliquid sibi vendicet. proprium etiam in vestimentis. que sibi ad usum sunt concessa. ac si aperte diceret. si hec que vident esse impartibilia debent dici communia. ut dicatur nostra tunica. nostra cappa. quanto magis et alia omnia que diuidi possunt. Et rationem reddit quare nemo debet sibi vendicare aliquid proprium. quod ut inquit. apostolica vita vivere optamus. Apostolica enim vita erat. ut in actibus scribitur apostolorum. ut nullus diceret aliquid proprium. sed essent eis omnia communia. et distribuere vnicuique prout cuiusque opus erat. ad hanc autem communem vitam seruandam caritas que non querit que sua sunt. nos impellit. Dei benignitas super iustos et iniustos effusa nos concitat. saluatoris clementia. qui non pro nobis tantum. sed pro peccatoribus moui dignatus est nos hortatur. Ad aliam etiam proprietatis ad eam abdicandam propter quam iudas laqueo suspensus est Anania et Saphira perierunt. Ianuarius damnatus est. et alij innumeri eterno cruciantur igne nos mouet. Sequitur

Septimum preceptum de euitanda murmuratione.

Textus

Augustinus

Emo cum murmure aliquod faciat. ut non simili iudicio murmuratorum pereat.

Comentum

Ambrosius

o

Vare que pro fratribus et monasterio facienda sunt sine murmure fieri debent. ne simili iudicio murmuratorum pereant. Sed quod. et quale murmuratorum fuerit iudicium.

dicat tibi in primis. Maria soror Moy si. que contra eum murmurasset. mox percussa e lepra. apparēs caro ei cādēs sicut nix. Dicāt tibi filij israel. quoz nullus in repromissōis terram intrare potuit. q̄ cōtra deum murmurauerat. Dicāt tibi chore dathan. ⁊ Abyron. suoz pedibus diruta est terra. ⁊ aperiens os suū deuorauit illos cū tabernaculis suis ⁊ substātia eorum. Descenderūt q̄ uiui in inferno operati huino. et perierūt de medio multitudinis. Qm̄ steterunt aduersus Moysem et Aaron dicētes. sufficiat uobis. q̄ omnis multitudo sanctoruz est. ⁊ in his est dñs. Cur eleuamini sup populuz dñi. Dicat tibi Sēnacherib rex Asirioz. q̄ murmurans cōtra deum. ipsum arundine a vēto agitatam appellans percussis in suis castris ab angelo in vna nocte centū octogintaquinq̄ uilib⁹ armatorū. ⁊ reuersus Antue adoransq̄ in tēplo deum suum. Mesdraac ab ei⁹ fuit filius interemptus. Dicant tandē ⁊ alij innumeri. qui eorum murmuracionib⁹ diuersis fuerunt penis affecti. Sequit̄

Septimū p̄ceptum de reddēda superioribus obedientia.

Lectus Augustinus

Fideliter obediant. hi patrem suū post deum honorēt. preposito suo deferant sicut decet sanctos.

Lōmentum Ambrosius

P Li p̄fecto fideliter obediūt. qui nō solum faciūt qd̄ eis a superiore intūctū est. sed etiā qn̄. quomodo ⁊ propter quid demandatū est faciūt in deū totum qd̄ per eos benefactū est referentes. Cum s̄o subdit. Hi patrē suum post deum honorēt p̄posito suo ⁊c. per p̄positū intelligit priore localē. qui fratrum curā imediate gerit. de quo dixit in tertia regula. Preposito v̄io tāq̄ patri obediatur. per p̄m̄ quē iubet post deum honorari illū intelligit. qui oīm vniuersalē curam gerit. quem in tertia regula appellauit presbyter. ⁊. seniorē nō quidem ab annis. sed a prudētia ⁊ p̄sidentia. vbi cū di-

gisset p̄posito vestro tanq̄ patri obediatur. Statim adiecit multo magis p̄bro. qui oīm vestrum curam gerit. hic post deum honorandus est. Quoniam sicut maximus pontifex in toto orbe vicē gerit summi dei. ita ⁊ generalis in sua religione nō solum Augustini. Benedicti. vel Francisci vicē gerit. Sed etiam principaliter oī potētis dei qui eos misit ad has religiones instituēdas. propter hoc saluator in euangelio ait. Qui recipit prophetam. scilz missum in nomine prophete. scilicet mittentis. qui est rex ⁊ princeps prophetarum mercedem prophete accipiet. ac si aperte diceret. qui in propheta misso honorat deum. qui est prophetarum institutor. a deo mercedem recipiet. Sequit̄

Octauum p̄ceptum de lectione audiēda in mensa.

Lectus Augustinus

Edentes ad mensam taceāt audientes lectionem.

Lōmentū Ambrosius

Ria simul in hoc p̄cepto seruanda precipiuntur. p̄imum vt sedent ad mensam. propter hoc reprehendendi sunt illi. ⁊ si moniti non se corripuerint castigandi si bibentes vel comedentes ad mensam stēt. ⁊ multo magis q̄ hinc inde comedentes discurrūt. Secundum est vt taceant. Nemo enim in mensa sine prioris licentia loqui debet. Itaq̄ summum silentium in ea seruandum est. Tum propter cōtumelias. murmuraciones. tumultus. contentiones. ⁊ vaniloq̄a cuitanda. in que omnia facillime incidūt comedentes. Tum ne pandantur archana. quoniam vt vulgo dicti solet in mensa ⁊ in aculeo referantur occulta. Tum propter honestatem ac modestiam custodiendam. cauponum enim stipendiarioz ac lenonum est edacitati loquacitatem coniungere. Tum vt ipsa lectio sine tumultu audiatur. Tertium est vt lectio legatur scilz tamdiu q̄diu durat refectio. cui⁹ rationē in tertia regula posuit cū dixit. Cū accedit̄ ad mēsa donec ide surgat. qd̄ vo-

bis fm consuetudinez legit sine tumultu
 z pentionib⁹ audite. Ne sole vobis fau-
 ces sumant cibū. sed z aures esuriant dei
 verbum. Ita q̄ sicut corpori corporalem
 ita z aie spiritualem tribuere cibum debe-
 mus. Et hō saluberrim⁹ suauissim⁹ ac io-
 cundissim⁹ aie cibus. quem esurit z appe-
 tit ipsum est verbū dei. Sequitur

Honū peceptū de sollicitudine prepositi

Lectus Augustinus

I autem aliquid opus fuerit p̄-
 positus eoz sollicitus sit.

Comentum Ambrosius

On ob aliā cām officiales creantē
 nisi vt sollicitē q̄ ad eoz spectant
 officium exequantē. Et enim pre-
 positus talem curā gerit monasterij. Id
 circo siue in spiritualib⁹. siue in t̄p̄alibus
 aliquid alicui. vel toti monasterio opus
 fuerit. vel p̄ seipsū. vel p̄ suos inferiores of-
 ficiales iuxta rei exigentiā. aut per aliquē
 alium. put expediens videbit̄ facere solli-
 cit⁹ sit. alioq̄n noscat se de negligentia sal-
 tem a deo esse puniendū. q̄ sicut nullū bo-
 num irremuneratū. ita z nullum malum
 quantūcūq̄ erigū relinquit impunituz
 mō omne defectū. q̄ p̄pter sui euenerit in-
 curiam sibi dignoscat esse imputandum
 Sequit̄

Decimū p̄ceptū est de usu vini p̄cedēdo.

Lectus Augustinus

Abbato z dñica sicut consuetudo
 est qui volunt vinū accipiant.

Comentum Ambrosius

Anes illi sc̄ti patres summo pe-
 re nitebant carnē domare. vt incē-
 tua extinguerent libidinis. z sp̄i-
 ritui esset subiecta. z precipue. abstinentia
 esce z pot⁹ vini. qm̄ in illo vt p̄pheta inq̄t
 multū cōsistit luxuria. p̄pterea vir sanct⁹
 Aug⁹. suoz fratrum collegio. vt illoz p̄-
 scoz patrum imitarent̄ exemplū. vinū in-
 terdixit p̄terq̄ in magnis solēnitatib⁹ z

in dieb⁹ dñicis z sabbatis in quib⁹ illud
 sumere volentib⁹ p̄cessit. Sed pleriq̄ oēs
 illi⁹ potum tm̄. abhorrebāt vt nūq̄ quis
 de causa ipsum auderent accipe. vñ in ser-
 mone ad clericos yponentes eos obur-
 gans ait. p̄gite ad fratres meos. z discite
 ab eis. q̄ mites sūt z humiles corde. pau-
 peres spiritu. z filij obediētie egredimini
 foras. z qd̄ estis vos. z quid ipsi sint cōsi-
 derare vos volo. Nūquid z vos estis q̄-
 les ipsi sunt. Q̄ vtinā tales essetis quales
 ipsi sunt. vos enī voratores estis. z ipsi sūt
 me sobrietatē. Vos discursores ciuitatū.
 z ipsi visus hoim fugiunt. Vos impudi-
 ci. z ipsi casti. Vos derisores. z ipsi feruē-
 tissimi oratores. Vos pellib⁹ cuniculoz
 vel varioz ornatu iacetis. z ipsi ouino co-
 lore nigerrimo asperrimoz sunt inq̄ti.
 Vos delicate pasci sūme curatis carnes
 varijs affectates. Et ipsi postq̄ heremū
 intrauerūt. nūq̄ carnes sumpserūt. Vos
 vina electa speciebusq̄ inebriata q̄ritis.
 z ipsi sp̄ pusillū aque recipiunt. Ecce q̄n-
 ta illoz fratru erat abstinentia z p̄citas bi-
 bendi q̄ nō solū nō bibebāt vinū s; aquā
 in exigua capiebāt mēsurā. z merito qd̄ē.
 qm̄ abundantia panis z aque p̄sunde-
 dit sogdomam. Sequit̄

**Undecimū mādātū de frib⁹ foras mittē
 dis.**

Lectus Augustin⁹

I op⁹ fuerit ad aliquā necessita-
 tem mitti. duo eant.

Comentum Ambrosius

No s; ad pauciores eant. p̄inde
 in tertia regula dicit. nec eant ad
 balnea siue q̄cūq̄ ire necesse fue-
 rit min⁹ q̄ duo vel tres. z nō vagādi gra-
 tia more circumcillionū eant. sed cū op⁹
 fuerit ad aliquam necessitatez vel pro bo-
 no publico monasterij. vel pro aliqua ne-
 cessitudine alicui⁹ ex fratribus mitti. inq̄t
 enim mitti. quoniam non nisi missi a su-
 periore fratres extra monasterium ire de-
 bent. z cum quibus prepositus iusserit. p̄-
 fici sci tenent̄. tum vt p̄pria sicut religio-
 sos decet abdicetur volūtas. nū vt p̄grua

2 conueniens consignet societas. Tu vt
prepositus tam monasterij q̄ fratrum fa-
cilius commodiusq̄ oportunitati pos-
sit occurrere. soli autē incedere nullaten⁹
fratres debent. tum qm̄ ve soli. qm̄ sicut
scriptum est. si ceciderit nō habet subleuā-
tē. tum causa cōis recreationis habende.
qm̄ nulla sine socio iocunda est possessio
Tum vt alter de alter⁹ morib⁹ possit red-
dere testimoniū. Tum deniq̄ cā euitan-
de murmuratiōis secularium. quoz sem-
per fuit consuetudo religiosi solis ince-
dentib⁹ detrahere. Sequit̄

Duodecimū mandatum de non mandu-
cādo extra monasteriū.

Lectus Augustinus

Emo extra monasteriū sine pre-
cepto manducet neq̄ bibat. Nō
enī hoc ad disciplinā pertinet mo-
nasterij.

Lōmentum Ambrosius

Disciplinā enim mōasterij spe-
ctat. vt in incessu. statu z i oibus
motibus vestris. q̄ ad moduz in-
tertia regula dicit. nihil fiat q̄ cuiusq̄ of-
fendat aspectum. Offenditur autem ple-
rūq̄ in manducando z bibēdo seculariuz
aspectus. qm̄ nūq̄ ita parce cibum potū
q̄ sumere religiosi possunt qn̄ ab eis iudi-
cent̄. aut q̄ nimis auide. aut q̄ superflue.
aut q̄ imunde sumserint. z nō nūq̄ mo-
destiam vertūt in hypocrisim dicētes. co-
rā nobis volūt sobrii apperere. in monā-
sterio autem deuorāt sicut lupi rapaces.
Si autem contingat q̄ frēs vel propter
pluuiam. vel propter negocioz imminētā.
extra horam prandij vel cene notabiliter
preter lapsam foris detineant̄ z comedē-
runt presertim si debiles fuerint. hui⁹ man-
dati vt arbitroz. trāsgressores nō sunt dū
modo silentiū. benedictionem. et alias or-
dinis ceremonias. quoad fieri possit. obser-
uent scientes iuxta aplm̄ scribentē ad Ro-
manos. q̄ nō est regnū dei esca z potus.
sed iusticia z pax z gaudiū in spiritusctō.
Qui enī in hoc seruit christo. placet deo.
z probatus est hoībus. Ita q̄ que pacis

sunt sectemur. z que edificationis sunt in
uicem custodiam⁹. Nolite propter escam
destruere op⁹ dei. Omnia quidē sunt mū-
da. sed malum est homini qui per offen-
diculum manducatur. Bonū est non man-
ducare carnem. z nō bibere vinū. neq̄ in
quo frater tuus offendit̄. aut scandaliza-
tur. aut infirmatur. Sequit̄

Tertiūdecimū mandatum de vendendis
z emendis rebus.

Lectus Augustinus

Opera monasterij mittantur frēs
vendere. sollicitē caueāt. ne qd̄ fa-
ciant q̄ preceptū sciētes qm̄ exar-
cebant dñm in sc̄tis suis. Si aliqd̄ emanat
ad necessitatē monasterij. sollicitē z fide-
li. vt serui dei agant.

Lōmentū Ambrosius

Ante illi patres tum vt ociū cui
tarent. q̄ nihil in famulis dei per-
riculosi⁹. Tum pro victu z vesti-
tu habendo. Tum vt apostolum Paulū
imitarentur. qui vltra predicationem no-
cte z die manibus operabatur. ne popu-
lis quibus predicabat. fieret onerosus in
hortoz cultura. z in alijs artibus. que si-
ne peccato scandalo z offendiculo in be-
remo fieri poterant laborabant. z olera z
alia que inde nascuntur. z cistellas z spor-
tulas z alia huiusmodi. que sine infame
z peccati labe faciebāt. vendere mittebāt.
z quoniam in vendendo emendoq̄ mul-
ta solent cōmitti peccata. vel in quantita-
te vel in qualitate rerum. vel etiā in actu
ipso nūc mendacia dicēdo. nūc pl⁹ vendē-
do aut min⁹ emendo. q̄ sicut ipsarū rez va-
lores. iō ait. sollicitē caueāt ne qd̄ faciāt q̄
preceptū. Preceptū enī est. vt nulla ope vt
h̄bo in emendis vendēdisq̄ reb⁹ fraus fi-
at atq̄ deceptio. scientes qm̄ exarcebant
dñm in sc̄tis suis. Exacerbare enī exaspe-
rare est. Exaspere aut̄ quem piā ē ipsū nō
mō ad rigore iusticie. sed ad crudelitātē in-
ducere. De⁹ ergo exarcebāt in sanctis su-
is. qm̄ p̄ falsos mīstros scōz misteria male
z iuste ministrantur. igitur studeant mi-
nistri eorum ministerium fideliter z iuste

executioni demandare. & in omnib⁹ sol-
licite & fideliter. tam in vendendis q̄ in
emendis ad necessitatem monasterij spe-
ctantibus vt seruos dei decet perageret.

Sequit^r
Quartūdecimū mandatū de cuitan-
to ocioso verbo.

Lectus

Augustinus

Ociosum verbū apud illos nō sit.
o Afane ad opera sua sedeāt post
orationez tertie eant ad opa sua.
non stantes fabulas conterant. nisi forte
aliquid sit p̄ utilitate anime sedentes ad
opa taceant. nisi vt necessitas operū exi-
geret. vt loquat̄ quis.

Lōmentum

Ambrosius

Ociosum verbū vanū est verbum.
o vanū verbum vane consciētie est
iudex. nec absq̄ iudicio erit. q̄ il-
lud ptulerit. q̄ ab oi statu rectitudinis de-
periunt. qui p̄ verba vana dilabunt. pro-
pterea inq̄t Ap̄ls. Colloquia mala cor-
rumpunt bonos mores. Et ideo nō solū
apud illos. s. qui emunt & vendūt. Ocio-
sum verbū esse nō debet. sed nec apud ali-
os quoscūq̄. Alliga igit̄. vt diu⁹ antistes
Ambrosi⁹ ait. Sermonē tuum ne luxuri-
et ne lasciuati. ne multiloq̄o peccata sibi
colligat sit restrictor. et ripis coherceat.
cito lutū colligit. amnis exundās. Fugū
sit verbis tuis. & statera atq̄ mensura vt
sit grauitas in sensu. in sermone pondus
atq̄ in v̄bis modus scito sicut scriptū est
q̄ mors & vita in pr̄te lingue. mors autē
q̄ per linguā ingreditur. per has vias ser-
pit. si videlz fallum. turpi. pecciter inde-
uote. & non oportune loq̄tis. igit̄ hec tibi
caue. vt in te ociosū nō reprehendat̄ ver-
bū. Adiecit subinde in maiorē superiorū
declarationē. q̄s conditiōes seruare debe-
ant in opib⁹ faciendis. s. q̄ nō stantes fa-
bulas p̄terant. sed sedētes taceant. nisi for-
te vel pro utilitate aie. vel q̄ opey necessi-
tas illud exigat. vt q̄s loquat̄ & hoc qui-
dē vbiq̄ & sp̄. & apud d̄scunq̄ ab eis mo-
destia. & sc̄tmonia seruet̄.

Lectus

Augustinus

¶ I q̄s aut̄ non oi virtute adiuuā-
te misericōdia dei hec conat⁹ fuerit
plere. sed p̄tumaci aīo despererit.
set atq̄ itez cōmonit⁹. si non emendauerit.
sciat se subiacere discipline mōasterij.
sicut oportet. Si autem talis fuerit etas
ipsi⁹ vapulabit. hec autē in noīe xp̄i fide-
liter & pie obseruantes. & vos pficietis. et
nobis non pua leticia erit de v̄a salute. s̄
sunt q̄ obseructis p̄cipim⁹ in monasterio
p̄stituti.

Lōmentū

Ambrosius

¶ Nil p̄fecto p̄dere leges prodesset
nisi ille obseruarent. nihil p̄cepta
dare. nisi exequūtōi mādarent. Ad
ho ob implēda exequēdaq̄ mādata duo
sunt p̄cipua incitāmēta. timor. s. pene & p̄-
mij atq̄ mercedis expectatio. altero trās-
gressor afficit. altero fidelis obseruator le-
tat̄. Et qm̄ extiorē ad amorē pficimur.
Ideirco parens & p̄ceptor n̄ vtrūq̄ po-
nēs primū anteposuit dicens. si q̄s autēz
nō oi virtute. adiuuāte misericōdia dei h̄ co-
nat⁹ fuerit adimplere. sed p̄tumaci aīo de-
spererit & reliqua q̄ subdit vsq̄ ad p̄tici-
lā illā. hec autē in noīe xp̄i fideliter & vbi
altēz adiecit. Quoad p̄nam l̄ram ait i-
p̄nitis. Si q̄s non oi virtute. a. totū v̄i-
bus appositis. & rursus oi virtute. tam. s.
morali q̄ theologali adiuncta. qm̄ sicut q̄
vni⁹ mandati fuerit trāsgressor fact⁹ ē oim̄-
re. Ita & hec p̄cepta q̄ sine alijs virtutib⁹
seruauerit trāsgressor eoz penas nō ef-
fugiet. Sc̄do ait adiuuante misericōdia dei.
vt intelligam⁹. q̄ q̄s oēs vires n̄ras in
his p̄ceptis exequēdis adhibeam⁹. nihil
tū sine diuine misericōdie adiutorio facim⁹. qm̄
vt ait Ap̄ls. nō est volētis velle. nec currē-
tis currere. sed dei miserētis. ipsa etiā veri-
tate testāte. que apte locuta est dicēs. Si
nē me nihil potestis facere. Tertio ait. s̄z
p̄tumaci aīo despererit. Cōtumax enī
q̄s reddit̄ multifariā. Primo qdē qm̄ per-
emptorie citat⁹ venire contemnit. Sc̄do
qm̄ maliciose se occultat. Tertio qm̄ impe-
dit ne citatio ad eū puenire possit. Quar-
to qm̄ citat⁹ ad iudiciū venit. sed luri pare-
re nō vult. Postremo qm̄ offensa ē nanife-
sta & iussus a iudice non vult emendare.
Quouis modo p̄tumax accipiat̄ p̄ inobe-

dientiam et rebellionē fit cōtūmāx. igit ille despiciat mandata aīo p̄sumaci qui non tāq̄ ignarus et impotēs. sed inobediens et rebellis mādata adimplere contēnit. h̄ si semel atq̄ itez cōmonit⁹. Si nō emendauerit. sciat se subicere discipline monasterij. **Donasterij** h̄o disciplina s̄m̄ diuersa statuta diuersa est. Alia enī est carceratio. alia ē ieiunij. alia in nuda terra sessio alia censura ecclesiastica. alia fustigatio ad q̄s. vel aliquaz istarum vel aliarum si plures fuerint. put oportet maiori. scz vel minorū trāsgressiōe. in obedientia. rebellionē. et qualitate p̄sone pensata delinquens dānet. ita vt si talis fuerit etas ipsi⁹. i. vt nō sit senio confect⁹. vapulabit. si. fustigari cū psalmo debet. Demū subnectit alterū dicens. hec autē in nomine xp̄i fideliter. et pie obseruantes. et vos p̄ficietis. Et nobis non parua leticia erit de vestra salute. ac si diceret. qui hec que precipim⁹ in monasterio seruabūt duo faciēnt vnum sibi. s. in virtute et diuine gratia p̄ficiētes. Alterū mibi Augu. de eorum salute leticiā dantes. qm̄ gloria patris est fili⁹ sapiēs. Ille enī ver⁹ ē sapiens q̄ deū cōḡscit et amat. et ille ver⁹ ē amator q̄ illi⁹ mandatorū fidelis est obseruator. fit itaq̄ qz magna fuit leticia. Augustin⁹ de suis fratribus affect⁹. qm̄ illos vidit sua obseruare mandata. Postremo est adnotādum. qz primū mādatū. s. ante omnia fratres carissimi diligat deus. deinde proximus a nostris fratrib⁹ in memoriaz hui⁹ regule adiunctū est in exordium tertie et hec vltima clausula. vtpote hec sunt. que precipim⁹ in monasterio cōstituti ponit. p̄ exordio ab Hugone de sc̄to victore. qz nos in vetustissimis atqz emendatissimis exemplarijs illam in rubricā inuenerim⁹ prescriptam quib⁹ proculdubio trāsigit vt vtraqz fuit ab Augustino cōposita. q̄rum hanc solis suis fratrib⁹ heremitanis tertiam heremitanis et canonicis voluit esse cōem ad laudem dei. et nostrarū animarum salutem. Amen.

b Unū preterea nō ē omittendum. qz cū in nostro exordio hui⁹ interpretationis. ac in nostro defensorio in ambigū duceremys. quo in loco Augustin⁹ hanc secundā regulā ediderit. dicētes id clare adhuc vsqz diē cōpertū nō haberem⁹. Volē

tes postea primā regulam interpretari. Diligenter hui⁹ sacratissimi doctoris dictā iuestigauim⁹. et libros multos ac etiā sermōnes legendo. incidit in man⁹ nostras in vetustissimo codice sermo q̄dam de moribus et vita clericorū. qui incipit. Nolite arbitrari fratres carissimi. qz alienū sum⁹ p̄serim exordij. in quo de his regulis expressam faciēnt mentionem. eas in monte Pisanō pdidisse astruit dicens. Triā enim p̄cipue ad vos presbyteros spectāt. forma viuēdi. ordo ministrandi. et mod⁹ iudicandi. de forma viuēdi habetis regulam. quam in monte Pisanō. put potuimus fratrib⁹ nostris primo diligenter condidimus iuxta apostolicā formā ibidem vt et vos nostis docemur. Quomodo deus et proximus diligat. Quib⁹ horis et temporib⁹ psallere et orare et manib⁹ operari debem⁹. Et quomodo vnū sentire. et omnia simul possidere in dño. Ubi quis vnā solum dicat tū de vtriusqz exordio aliquid ponit. Nam a principio vsqz ad clausulam istā exclusiue et quō vnū sentire. Id totū ad sc̄dam regulā spectat. Id autē et quomodo vnū sentire. et oīa s̄c̄ possidere in dño prima regula continet. sed quenam sit causa. qz in singulari regula nominet quā in monte Pisanō edidit. si due sunt quas ibidem composuit. Dicemus vt cōmuniter aiunt. et res cōstat. qz sicut tertia est supplementum secunde. ita et secunda est supplementū prime. Nā in prima p̄ceptum caritatis et de mō orandi omiserat. quod in secunda posuit. et id ambas simul vnā appellat. Et hec proculdubio ratio est. quare tertia est canonizata et nō prima nec sc̄da. quoniā hec tertia tāqz perfectior. cōpletior et discretior. et humane fragilitati coaptabilior aliarū est complementum. Deo gratias. Amen.

